

Četvrtak, 27. listopada 2011.: privatni investitori otpisat će 50% potraživanja na grčke obveznice, banke će do 30. lipnja 2012. morati osigurati stopu adekvatnosti kapitala od 9%, a EFSF će se povećati na 1000 mlrd eura, osnovni su zaključci maratonskog summita čelnika eurozone. Time će grčki dug biti smanjen za oko 100 milijardi eura što bi trebalo omogućiti da on do 2020. padne na 120 % grčkog BDP-a. Današnji grčki dug iznosi 350 milijardi eura, što je 162 % BDP-a.

Crni četvrtak 29-te godine označio je točku infleksije. Kriza kojoj su svi vidjeli skori kraj čekali su godinama da se postigne predkrizna zaposlenost. SAD je uspjela tek 1942 izaći iz krize. Godine kada je pokrenula sve svoje gospodarske potencijale kako bi pobjedila u Drugom svjetskom ratu. Dogovor o optisu duga dogovoren je u četvrtak. Nadajmo se da nije crni četvrtak. Da li će ili neće biti crni uskoro ćemo vidjeti. Ono što je izvjesno - optimizmu nema mjesta.

Spomenuti otpis dugova Grčkoj dramatičan je događaj. S jedne strane, Grčka je naplatila svoje članstvo u eurozoni. Francuzi su željeli pomoći Grčkoj tako da istovremeno saniraju svoje banke izložene potencijalnim gubicima zbog velikih, nerazumnih, plasmana u grčke obveznice, s druge strane, Njemačka je "odahnula" njezin projekt euro će opstati – bar za sada. Moralni hazard privatnih banka pokazat će se da to odista nije bio. Ni krivi ni dužni račun će platiti porezni obveznici. Pri tome, valja imati u vidu da još nije ispostavljen konačni račun, pa, samim time, ni konačni obračun.

Euro kao njemački politički projekt formiranjem fonda nije opstao, već se je njegova agonija produžila. Rješenje nije rješenje; rješenje je tek kompromis eurozone, s jedne strane, i, Grčke, s druge strane. Subvencija eurozone od 100 milijarde eura tek je početak priče. Grčko će gospodarstvo i dalje trebati subvencije. Upravo sam zato u naslovu istaknuo: ljubav hranjena poklonima vječno je gladna.

Grčki građani, s pravom, su zabrinuti da će se njihovo nacionalno bogatstvo smanjiti, odnosno, što je isto, morati voditi ekonomsku politiku po diktatu eurozone a ne prema interesima grčkih građana. S druge, pak, strane ostale članice eurozone nisu sretne, s pravom, što su dio neprimjerene potrošnje pokrile ispostavom računa svojim poreznim obveznicima. Svi su nezadovoljni. To je samo početak priče. Njezin nastavak ćemo vidjeti kada se dramatizira stanje

u Portugalu, Irskoj, Španjoslskoj i, naročito, u Italiji. Ne postoji mogućnost financiranja tako velikih apetita ma koliko razvijeni dio eurozone to želio, odnosno, što je opet isto, ma koliko ostale članice EU bile spremne pomoći. EU, drugim riječima, nema potrebnog kreditnog potencijala. Kina je moguće rješenje. Međutim, Kina će, opet s pravom, tražiti znatne ustupke od članica eurozone što će ostale članice EU dočekati „na nož“. Narod bi rekao: koliko novaca toliko muzike. I dalje, ukoliko Kina podrži euro, postavlja se pitanje što je s američkim dolarom. Tako, ma koliko mi šutili o tome, ovaj globalizirani svijet funkcionira po zakonu spojenih posuda koje determiniraju: dolar, euaro i Njegovo veličanstvo juan.

Vratimo se malo subvenciji od 100 milijardi eura. Vjerni čitaoci ovih stranica mogli su u više navrata pročitati da sam se protivio otpisu dugova. Isto mislim i danas. Po mome mišljenju najgore rješenje je otpis dugova. Ovo ne zato, što ne treba zanemariti, jer je to povećanje porezne presije, danas i sutra, ostalim članicama eukrozone, već zato jer otpis dugova nije i neće riješiti bilo koji od problema. Otpis dugova tek je iluzija koja će se vrlo brzo raspršiti. Drugim riječima, otpis dugova je dodatni problem a ne rješenje problema.

Da je tome tako mogu svjedočiti građani bivše Jugoslavije. Samo da podsjetim. U bivšoj je državi postojao Savezni fond za razvoj nerazvijenih republika i autonomne pokrajine Kosovo. Pored ovog saveznog fonda svaka je republika imala i svoj Republički/Pokrajinski fond za razvoj nedovoljno razvijenih područja. Učinkoviti su izdvajali, a korisnici sredstava ne samo da nisu dinamizirali svoj razvoj već sve više i više zaostajali u razvoju. „Glas tržišta“ je bio krajnje birokratiziran tako da je dio sredstava „odlazio“ u manje razvijena područja. Zapravo su, to je presudno važno napomenuti, fondovi bili izraz i posljedica birokratizacije sustava i jačanje uloge političkih struktura pod parolom ravnomiernog razvoja svih djelova bivše nam države. Slična je priča bila i glede poslovnih banaka kao „servisa udruženog rada“ koje su bile materijalna podrška – kome? – političkoj vlasti. Drugim riječima, mnoga rješenja EU mogu se kvalificirati, ne samo kriza eura, kao već viđena – jugoslavenska rješenja. Razlika je više u retorici nego u sadržaju. Da ne bi bilo zblude, dragi čitaoc, svjestan sam težine izrečenog. Prije nego što me „osudite“, „pribijete na križ“ razmotrite, „prekopajte“ stariju literaturu i potom donesite svoj sud o izrečenom.

Izrečeno ima za cilj da ponovno ukaže na trivijalnu činjenicu: kada je tako dramatičan raspon razvijenosti, kao što je slučaj u eurozoni, učinci bilo kojeg instrumenta ekonomske politike imaju dramatično različite učinke. Studenti ekonomije znaju razliku učinaka linearnih i selektivnih mjera ekonomske politike. To je glede monetarne politike. I umjesto da je po uspostavi eukrozone nastavljen proces konvergencije (preventivno djelaovanje), maastrichtski kriteriji, koji nisu dostatni, bili su ignorirani manje više od svih članica. U tome je sjever bio manje bahat od juga. Za izneseno zainteresirani čitalac može na ovim stranicama naći obilje tvrdnji.

Da ne duljim ponovit ću:

- manje razvijene zemlje eurozone koje, uz to, imaju probleme velikog inozemnog/javnog duga trebale bi „privremeno izaći“ iz eurozone,
- zemlje koje ostanu u eurozoni moraju voditi politiku uravnotežene platne bilance, tako da neto inozemni dug ne bude veći od polovine nacionalnog BDP-a,
- nadalje, zemlje koje ostanu članice eurozone moraju voditi takvu fiskalnu politiku koja će udio države odrediti veličinom dohotka per capita, s jedne strane, i, s druge strane, što je dohodak per capita veći to udio poreznih prihoda temeljem izravnih poreza mora biti veći.

Za Hrvatsku svako rješenje u eurozoni ima izravne i neizravne učinke. Drugim riječima, Hrvatska je životno zainteresirana da se riješe probleme u eurozoni. I kako već rekoh – kad eurozona kihne mi dobijemo, najmanje, upalu pluća.